

Kommittémotion

Motion till riksdagen 2015/16:2604

av Ulf Berg m.fl. (M)

Livskraftiga ekosystem och biologisk mångfald

Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör påskynda arbetet med att genomföra de åtgärder som presenterades i propositionen 2013/14:141 En svensk strategi för biologisk mångfald och ekosystemtjänster, och riksdagen tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör ge i uppdrag åt Naturvårdsverket och Skogsvärdsstyrelsen att på ett bättre sätt följa upp den regionala och lokala tillsynen av natur- och skogsvården, och riksdagen tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att ge i uppdrag åt Naturvårdsverket att ta fram en central utvärderingsstrategi för naturreservat och tillkännager detta för regeringen.
4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att kompensera skogsägare för eventuell värdeminskning av omkringliggande skog till följd av reservatsbildning och tillkännager detta för regeringen.
5. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör verka för goda förutsättningar vad gäller öppethållande av hagmarker och tillkännager detta för regeringen.
6. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att tydligt värdera ekosystemtjänster och tillkännager detta för regeringen.
7. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att skapa goda förutsättningar för hållbart företagande och tillkännager detta för regeringen.

8. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Sverige ska vara drivande i att nå de av EU satta målen till 2020 och tillkännager detta för regeringen.
9. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Sverige även i fortsättningen, så som under alliansregeringens tid, ska vara pådrivande i internationellt samarbete och vara en stark röst i världen för att värna biologisk mångfald och tillkännager detta för regeringen.

Motivering

Djur, natur och människa är beroende av väl fungerande ekosystem. Biologisk mångfald är en förutsättning för att ekosystemen ska fungera och för ekosystemtjänster som påverkar oss varje dag. Det kan handla om luftrening, pollinering, matproduktion eller helt enkelt naturupplevelser i det fria. Ekosystem i balans är en förutsättning för både samhällsekonomin och välfärden. Både den offentliga och privata sektorn är direkt eller indirekt beroende av de tjänster som ekosystemen levererar. Vi vet idag mer än någonsin om hur ekosystem samverkar och vilken betydelse de har för oss människor. Vi är i högsta grad beroende av naturens ekosystemtjänster.

Förlusten av biologisk mångfald är ett problem världen över, så också i Sverige. Det beror till stor del på mänsklig aktivitet och klimatförändringar. Världens länder har genom konventionen om biologisk mångfald (Convention on Biological Diversity, CBD) enats om att vi måste stoppa utrotningen av arter, förlusten av populationer och obalansen i ekosystemen innan det är för sent. Allt för stora fluktuationer riskerar att göra förändringarna irreversibla.

Stora framsteg har gjorts i arbetet för den biologiska mångfalden i Sverige. För drygt 100 år sedan bildades den första nationalparken i Europa, här i Sverige. Det var bara början på ett mycket aktivt arbete för att gynna vår svenska flora och fauna. Sverige var tidigt ute med att ta fram övergripande mål för miljön. Redan 1999 tog riksdagen beslut om de första miljö kvalitetsmålen. Dessa har under flera år utvecklats, samt ökat i antal. Det svenska miljömålssystemet består idag av ett generationsmål, sexton miljö kvalitetsmål och tjugofyra etappmål. Regeringen beslutade 2012 om fem etappmål med inriktning på biologisk mångfald. Dessa rör ekosystemtjänster och resiliens, betydelsen av den biologiska mångfalden och värdet av ekosystemtjänster, hotade arter och naturtyper, invasiva främmande arter och kunskap om genetisk mångfald. År 2014 tog regeringen beslut om ytterligare fem etappmål, som handlar om en ökad helhetssyn på markanvändning, skydd av land- och vattenområden, förtydligad miljö hänsyn i skogsvårdslagstiftningen, variationsrikt skogsbruk och en dialogprocess i ett nationellt skogsprogram.

Under de senaste decennierna har arbetet med att bilda naturreservat, bidra till ett europeiskt ekologiskt nätverk och skydda nyckelbiotoper intensifierats. Detta arbete omfattar också den marina miljön. Sveriges första marina nationalpark, Kosterhavet i Västra Götalands län, inrättades under Alliansens tid i regeringsposition och invigdes 2009. Att arbetet med att skydda marina miljöer fortsätter är viktigt, och arbetet bör ta sikte att uppfylla målet om att 10 procent av Sveriges marina områden senast 2020 ska vara skyddade för att bidra till att nå såväl våra nationella som internationella mål för biologisk mångfald.

Många hagmarker växer idag igen på grund av för få betande djur. Fler betande djur behövs för att behålla hagarna öppna och bevara den biologiska mångfald som finns där. I öppna hagar finns höga biologiska värden som Moderaterna är måna om att bevara, men hagmarkerna rymmer även viktiga kulturhistoriska värden. Vi ser stora behov av att skapa bättre förutsättningar för lantbrukare att ha betande djur i hagar. Ett klokt brukande av skog och mark är viktigt för att gynna den biologiska mångfalden och för att vi ska nå flera av våra nationella miljökvalitetsmål

För Moderaterna är arbetet med biologisk mångfald prioriterat. En rad insatser gjordes under Alliansens tid i regeringsposition. Bland annat tillkom nya naturreservat och andra typer av skyddad natur, både i marina reservat och i landmiljö, som har bidragit till att den biologiska mångfalden bevarats. Arealen skyddad natur har ökat med hela 350 000 hektar sedan 2006.

I den proposition som Alliansen lade 2014, 2013/14:141 En svensk strategi för biologisk mångfald och ekosystemtjänster, presenterades en lång rad åtgärder på hur arbetet med att stärka den biologiska mångfalden och säkra ekosystemtjänster som vattenrening, produktion av mat samt rekreation och friluftsliv skulle genomföras. Moderaterna vill att arbetet med att genomföra de i propositionen presenterade åtgärderna påskyndas. I propositionen beskrevs den nödvändiga balansen mellan konkreta åtgärder för bevarande. Dessa var till exempel skydd, förvaltning och restaurering av värdefulla naturområden, utvecklad miljöhänsyn i samt utveckling av grön infrastruktur.

Sverige är ett föregångsland när det gäller att visa hur både produktions- och miljömål kan förenas i skogsbruket. Utifrån skogsvårdslagens två jämställda mål om miljö- och produktion skapas en god grund för ett hållbart brukande och genom dialoger mellan exempelvis företrädare för skogsbruket, miljöorganisationer, forskare och myndigheter utvecklas det svenska skogsbruket ständigt. Arbetet med Nationella skogsprogrammet är särskilt betydelsefullt för skogsbrukets fortsatta utveckling. Skogen är en viktig resurs och tillgång för Sverige som skapar arbetstillfällen, rekreation och som rymmer en stor artrikedom. Genom aktiv och effektiv skogsvård kan vi värna den

biologiska mångfalden och bevara eller återskapa de miljöer som önskas för de olika krav som växter och djur eftersöker. Men det krävs också kunskap och ekonomiska medel för att nå de uppsatta målen.

En livskraftig eller återställd biologisk mångfald är en förutsättning för ansvarsfull, långsiktig ekonomisk utveckling och för mänskligt välbefinnande. Förlorad biologisk mångfald och ekosystemtjänster leder till höga och svårskattade samhällsekonomiska kostnader. Att bevara och hållbart nyttja biologisk mångfald är av yttersta vikt.

Begreppet ekosystemtjänster innefattar ekosystemens bidrag till människors välbefinnande. Ekosystemtjänster tydliggör människans beroende av naturen och att mångfalden av bl.a. växt- och djurarter i skogar, hav, sjöar, våtmarker och andra ekosystem förser människor med ett brett urval av nyttigheter. De mer synliga ekosystemtjänsterna, exempelvis produktion av livsmedel, bioenergi och träråvara, påverkar och är beroende av andra ekosystemtjänster, som t.ex. jordmånsbildning och närings- och vattenreglering. Ett och samma ekosystem kan dessutom bidra med flera ekosystemtjänster. Den strategi Alliansen lanserade gav verktyg för att synliggöra värdet av ekosystemtjänster och deras relevans för olika sektorer och näringar. Att fortsätta arbetet med att värdesätta ekosystemtjänster är viktigt för att tydliggöra betydelsen av en rik biologisk mångfald och för att ekosystemens värde ska bli en integrerad del i samhällsplaneringen.

Vår vision för hållbart företagande är att alla företag har en långsiktig syn på värdeskapande och bedriver en verksamhet som gynnar en hållbar utveckling både ekonomiskt, socialt och miljömässigt. Det är särskilt önskvärt att företag väger in sitt beroende av och påverkan på ekosystemtjänster i affärsplaner och strategier samt motverkar negativa effekter som skadar miljön och samhället. Moderaterna driver på för att arbetet med att skapa förutsättningar för hållbart företagande fortsätter och anser att de statliga bolagen har ett särskilt ansvar. En effektivare användning av naturens resurser är både nödvändig och möjlig.

Genetisk mångfald är betydelsefull för att upprätthålla livskraftiga populationer av arter och för att säkra resiliens i ekosystemen, särskilt vid fluktuationer i klimatet. Det finns därför ett behov av att öka kunskapen om den genetiska mångfalden. Arbetet med biologisk mångfald måste vid behov kunna riktas mot enskilda arter. Det är också viktigt att bygga upp bättre kunskap om arternas genetiska variation genom kartläggning och övervakning. Det skapar en bra grund för att planera åtgärder som bibehåller genetisk variation när detta är nödvändigt.

Skydd av värdefull natur

Moderaterna står fast vid det ambitiösa och av alliansregeringens beslutade målet att 20 procent av Sveriges land- och sötvattensområden, samt 10 procent av Sveriges marina områden, ska vara skyddade eller bevarade på olika sätt till 2020. Vid skydd av områden är det önskvärt att hela variationsbredden, från formellt skyddade områden till miljöhänsyn inom brukandet, integreras i dessa system. På så sätt säkras att skogar, våtmarker, sjöar, vattendrag, hav och fjäll med höga natur- och kulturvärden bibehålls för framtiden.

Naturvårdsverket och Skogsstyrelsen ska utöva en tydlig kontroll av den regionala och lokala tillsynen av natur- och skogsvården så att den sker så effektivt och rättssäkert som möjligt. En tydligare kontroll utförd av berörda myndigheter skulle öka kunskapen kring hur förvaltningen av skog och natur fungerar och ge bättre insyn i vilka problem som kan lösas från politiskt håll. Vi vill därför att regeringen ger i uppdrag åt berörda myndigheter att på ett bättre sätt följa upp den regionala och lokala tillsynen av natur- och skogsvård.

Regeringen bör ge i uppdrag åt Naturvårdsverket att ta fram en central uppföljnings- och utvärderingsstrategi för bildande av nya naturreservat. Då naturreservat ska bildas måste särskilda skäl finnas såsom bevara biologisk mångfald, vårda och bevara värdefulla naturmiljöer, tillgodose behov av områden för friluftslivet, skydda, återställa eller nyskapa värdefulla naturmiljöer samt skydda, återställa eller nyskapa livsmiljöer för skyddsvärda arter. Naturvårdsverket ansvarar för de statliga anslagen för bildande och förvaltning av reservaten, men det är oftast länsstyrelsen som fattar beslut om naturreservat. Att bilda naturreservat utan att sedan förvalta dem på ett bra sätt är ansvarslöst gentemot både naturen och de markägare som fått sin mark inlöst eller är undantagen brukande. Det riskerar att på sikt leda till att färre markägare är villiga att avsätta sin skog för reservatsbildning, vilket skulle riskera att bromsa viktiga naturvårdande insatser. Därav bör uppföljning och utvärdering vara en central del av arbetet med skydd av värdefull natur.

Idag saknas krav på uppföljning av skötselplaner för nybildade naturreservat och andra skyddade områden. Detta bör införas i nämnda uppföljnings- och utvärderingsstrategi, annars finns risken att naturreservaten lämnas orörda under längre tid och inte förvaltas på rätt sätt, vilket kan innebära att själva meningen med reservatsbildningen förminskas då skyddsvärda naturvärden går förlorade. För att skyddsvärda naturområden ska kunna förvaltas på ett ändamålsenligt sätt behövs kontinuerliga utvärderingar av hur naturreservaten har skötts och om skötseln har bidragit till att syftet med naturreservatet har uppnåtts. Utvärderingen bör bland annat

bedöma hur naturvärdena har utvecklats i respektive reservat och om det ursprungliga syftet med reservatsbildningen har uppfyllts. Utvärderingen bör också omfatta hur reservatet påverkar omkringliggande oskyddad skog med hänsyn till äganderätten. En eventuell värdeminskning av omkringliggande skog till följd av reservatsbildningen bör kompenseras fullt ut. Utifrån en sådan utvärdering bör Naturvårdsverket i samråd med ansvarig länsstyrelse och/eller kommun utarbeta en ny skötselplan med tydliga krav på regelbunden uppföljning. Det är även viktigt att skogsägare ska kunna kompenseras för eventuell värdeminskning av omkringliggande skog till följd av reservatsbildning. Vi vill att regeringen uppdrar åt Naturvårdsverket att ta fram en central uppföljnings- och utvärderingsstrategi.

Idag ser vi att allt fler invasiva arter gör entré i svenska vatten och på svensk mark. En del av dessa arter hotar den inhemska faunan genom att utkonkurrera hotade arter för resurser och livsutrymme eller genom att sprida sjukdomar. För Moderaterna är arbetet med att stärka den biologiska mångfalden och sätta in insatser mot invasiva främmande arter prioriterat.

Internationellt arbete

Sverige var, under Alliansens tid i regeringsställning, pådrivande för att EU ska definiera sitt ansvarsområde när det gäller biologisk mångfald och ekosystemtjänster. År 2011 tog EU:s miljöministrar beslut om en strategi för biologisk mångfald till 2020. Strategin innefattande sex mål, på basis av ett förslag från kommissionen. Sverige ska med kraft bidra till att målen i EU:s strategi för biologisk mångfald och i konventionen om biologisk mångfald nås. En viktig del av EU-strategin är utvecklingen av det europeiska ekologiska nätverket Natura 2000.

Vid det tionde partsmötet för konventionen för biologisk mångfald (CBD) i Nagoya 2010 antogs en strategisk plan för biologisk mångfald. Sverige var starkt pådrivande i arbetet med att utforma konventionen för biologisk mångfald. Avsikten med den strategiska planen är att effektiva och skyndsamma åtgärder ska vidtas för att hejda förlusten av biologisk mångfald så att ekosystemen år 2020 är motståndskraftiga och kan fortsätta tillhandahålla viktiga ekosystemtjänster. Därmed säkras variationen av liv på planeten och bidrar till människors välbefinnande och fattigdomsutrotning. Den strategiska planen innehåller 20 övergripande delmål, de s.k. Aichimålen.

Sverige ska fortsätta att vara pådrivande i det internationella arbetet för att värna och gynna biologisk mångfald. Miljöproblemen är på intet sätt nationella, och tar ingen hänsyn till landgränser. Tvärtom är de av intresse för hela världen, och internationella samarbeten är en förutsättning för ett kraftfullt och framgångsrikt arbete. Där kan Sverige göra mer.

Ulf Berg (M)

Johan Hultberg (M)

Gunilla Nordgren (M)

Åsa Coenraads (M)

Jesper Skalberg Karlsson (M)